

IL-MOVIMENT LIBERU TAL-ĦADDIEMA

Waħda mill-erba' libertajiet li jgawdu ċ-ċittadini tal-UE hija l-moviment liberu tal-ħaddiema. Dan jinkludi d-drittijiet tal-ħaddiema għall-moviment u r-residenza, id-drittijiet għad-dħul u r-residenza għall-membri tal-familja, id-dritt għal xogħol fi Stat Membru ieħor u trattament ugwali bħaċ-ċittadini ta' dak l-Istat Membru. Japplikaw restrizzjonijiet għas-servizz pubbliku. L-Awtorità Ewropea tax-Xogħol isservi bħala aġenzija dedikata għall-moviment ħieles tal-ħaddiema, inklużi l-ħaddiema stazzjonati.

IL-BAŽI ĠURIDIKA

L-Artikolu 3(2) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE); l-Artikoli 4(2)(a), 20, 26 u 45 sa 48 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE).

L-OBJETTIVI

Il-moviment liberu tal-ħaddiema huwa wieħed mill-prinċipji fundaturi tal-UE sa mill-bidu tagħha. Huwa stabbilit fl-Artikolu 45 tat-TFUE u huwa dritt fundamentali tal-ħaddiema, li jikkomplementa l-moviment liberu tal-merkanzija, tal-kapital u tas-servizzi fis-suq uniku Ewropew. Huwa jimplika l-abolizzjoni ta' kull diskriminazzjoni minħabba ċittadinanza dwar l-impjieg, il-paga u l-kondizzjonijiet l-oħra tax-xogħol. Barra minn hekk, dan l-artikolu jistipula li ħaddiem tal-UE għandu d-dritt jaċċetta offeriti ta' impjieg li jkunu saru, jiċċaqlaq liberament fil-pajjiż, joqgħod sabiex jaħdem f'impjieg u jibqa' wara li jkun okkupa impjieg hemm, soġġett għal ċerti kondizzjonijiet.

IL-KISBIET

Fl-2019, skont id-data tal-Eurostat, fost iċ-ċittadini tal-UE fl-età tax-xogħol (20-64), 3.3% kienu jgħixu f'pajjiż tal-UE li mhuwiex dak taċ-ċittadinanza tagħhom – zieda minn 2.4% fl-2009. Is-sehem taċ-ċittadini mobbli tal-UE jvarja ħafna bejn l-Istati Membri tal-UE, u huwa bejn 0.8% għall-Ġermanja u 19.4% għar-Rumanija. Dawn iċ-ċittadini mobbli tal-UE kellhom rata ta' impjieg ogħla (75.5%) minn dawk li jgħixu fil-pajjiż li tiegħu kienu ċittadini (73.1%).

A. Arranġamenti ġenerali attwali dwar il-libertà tal-moviment

Id-dritt fundamentali tal-moviment liberu tal-ħaddiema ġie inkorporat f'diversi regolamenti u direttivi sa mis-snin 60. Ir-regolament fundatur dwar il-libertà ta' moviment għall-ħaddiema (ir-Regolament 1612/68) u d-direttiva komplementari dwar it-tneħħija ta' restrizzjonijiet fuq il-moviment u residenza (id-Direttiva tal-

Kunsill 68/360) ġew immodernizzati bosta drabi. Attwalment, id-dispożizzjonijiet ewlenin tal-UE huma d-[Direttiva 2004/38/KE dwar id-drittijiet ta' moviment u residenza](#), ir-[Regolament 492/2011 dwar il-moviment liberu tal-ħaddiema](#) u r-[Regolament li jistabbilixxi Awtorità Ewropea tax-Xogħol](#).

1. Id-drittijiet ta' moviment u residenza tal-ħaddiema

Id-Direttiva 2004/38/KE tintroduci ċ-ċittadinanza tal-UE bħala l-istatus bażiku għaċ-ċittadini tal-Istati Membri meta huma jeżerċitaw id-dritt tagħhom li jiċċaqilqu u jgħixu liberament fit-territorju tal-UE. Għall-ewwel tliet xhur, kull ċittadin tal-UE għandu d-dritt ta' residenza fit-territorju ta' pajjiż ieħor tal-UE mingħajr ebda kundizzjoni jew formalità għajr ir-rekwizit li jkollu karta tal-identità valida jew passaport validu. Għal perjodi itwal, l-Istat Membru ospitanti jista' jirrikjedi li ċ-ċittadin jirreġistra l-preżenza tiegħu jew tagħha fi żmien raġonevoli u mhux diskriminatorju.

Id-dritt taċ-ċittadini tal-Unjoni li jirrisjedu għal aktar minn tliet xhur jibqa' soġġett għal ċerti kundizzjonijiet: għal dawk li mhumiex ħaddiema jew ħaddiema għal rashom, id-dritt ta' residenza jiddependi fuq jekk ikollhomx biżżejjed riżorsi biex ma jkunux ta' piż fuq is-sistema ta' assistenza soċjali tal-Istat Membru ospitanti u li jkollhom assigurazzjoni kontra l-mard. L-istudenti jew dawk li jikkompletaw taħriġ vokazzjonali wkoll għandhom id-dritt ta' residenza, kif għandhom ukoll persuni (involontarjament) qiegħda li jkunu rreġistraw bħala qiegħda.

Id-ċittadini tal-UE jakkwistaw id-dritt ta' residenza permanenti fl-Istat Membru ospitanti wara perjodu ta' ħames snin ta' residenza legali kontinwa.

Id-direttiva mmodernizzat **ir-riunifikazzjoni tal-familja** billi estendiet id-definizzjoni ta' "membru tal-familja" (li qabel kienet limitata għall-konjuġi, għad-dixxendenti taħt l-età ta' 21 sena jew ulied dipendenti u għall-axxendenti dipendenti) biex tinkludi sħab registrati jekk il-leġiżlazzjoni tal-Istat Membru ospitanti tikkunsidra sħubija reġistrata bħala ekwivalenti għal żwieġ. Irrispettivament min-nazzjonalità tagħhom, dawn il-membri tal-familja għandhom id-dritt li jgħixu fl-istess pajjiż bħall-ħaddiem.

2. L-impjeg

Ir-Regolament 492/2011 jistabbilixxi regoli għall-impjeg, għat-trattament ugwali u għall-familji tal-ħaddiema. Kwalunkwe ċittadin ta' Stat Membru għandu d-dritt ifittex impjeg fi Stat Membru ieħor f'konformità mar-regolamenti rilevanti applikabbli għall-ħaddiema nazzjonali. L-Istati Membri ma jistgħux japplikaw prattiki diskriminatorji, bħal li jillimitaw offerti tax-xogħol għaċ-ċittadini jew li jirrikjedu ħiliet lingwistiċi li jmorru lil hinn minn dak li jkun raġonevoli u meħtieġ għall-impjeg inkwistjoni. Barra minn hekk, ħaddiem mobbli huwa intitolat jirċievi l-istess għajjnuna mill-uffiċċju nazzjonali tal-impjeg bħaċ-ċittadini tal-Istat Membru ospitanti u jkollu wkoll id-dritt li joqgħod fil-pajjiż ospitanti għal perjodu twil biżżejjed biex ifittex xogħol, japplika għal impjeg u jiġi rekrutat. Dan id-dritt japplika bl-istess mod għall-ħaddiema kollha mill-Istati Membri l-oħra, kemm jekk jinsabu fuq kuntratti permanenti, ikunu impjegati bħala ħaddiema stagjonali jew ikunu ħaddiema transfruntiera jew jipprovdu servizzi.

Madankollu, dawn ir-regoli ma japplikawx għall-ħaddiema stazzjonati peress li ma jkunux qegħdin jagħmlu użu mid-drittijiet tagħhom ta' moviment liberu: minflok, huma dawk li jħaddmu li qegħdin jużaw il-libertà tagħhom li jipprovdu servizzi sabiex jibgħatu

ħaddiema barra mill-pajjiż fuq bażi temporanja. Il-ħaddiema stazzjonati huma protetti mid-Direttiva dwar l-Istazzjonar ta' Ħaddiema (id-Direttiva UE 2018/957 li temenda d-Direttiva 96/71 KE), li tipprevedi l-istess regoli ta' remunerazzjoni bħall-ħaddiema lokali fil-pajjiż ospitanti u tirregola l-perjodu li warajh tapplika l-liġi tax-xogħol tal-pajjiż ospitanti (2.1.13).

Fir-rigward tal-kundizzjonijiet tax-xogħol u tal-impjieg fit-territorju ta' Stat Membru ospitanti, iċ-ċittadini ta' Stat Membru li jaħdmu fi Stat Membru ieħor għandhom l-istess benefiċċji soċjali u ta' taxa u l-istess aċċess għall-abitazzjoni bħall-ħaddiema li jkunu ċittadini. Barra minn hekk, huma jkunu intitolati għat-trattament ugwali fir-rigward tal-eżerċitar tad-drittijiet ta' trade union.

Japplikaw ukoll regoli kontra d-diskriminazzjoni għal ulied ħaddiem mobbli. L-Istati Membri għandhom jinkoraġġixxu lil dawn l-ulied jattendu taħriġ edukattiv u vokazzjonali sabiex jiffacilitaw l-integrazzjoni tagħhom.

Fl-aħħar mett, l-Artikolu 35 tad-Direttiva 2004/38/KE, espressament jagħti lill-Istati Membri s-setgħa, f'każ ta' abbuż jew frodi, li jirtiraw kwalunkwe dritt mogħti mid-Direttiva.

3. Ġurisprudenza dwar il-moviment liberu tal-ħaddiema

Sa mill-introduzzjoni taċ-ċittadinanza tal-UE, il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE) irfinat l-interpretazzjoni tad-direttiva f'firxa ta' ġurisprudenza dwar il-moviment liberu tal-ħaddiema. Bażi ta' data online dedikata tal-Kummissjoni tippreżenta l-ġurisprudenza f'dan il-qasam.

Fir-rigward tar-residenza, persuni li jkunu qed ifittxu xogħol għandhom id-dritt ta' residenza għal perjodu li jaqbeż sitt xhur (QĠUE, Kawża C-292/89 Antonissen) mingħajr ma jkollhom jissodisfaw l-ebda kundizzjoni ladarba jkomplu jfittxu impjieg fl-istess Stat Membru u jkollhom "opportunità ġenwina" li jsibu xogħol;

Kawżi oħra relatati mal-aċċess għall-benefiċċji soċjali. Il-QĠUE estendiet l-aċċess għaċ-ċittadini tal-UE li jgħixu fi Stat Membru ieħor (Kawżi C-184/99 Grzelczyk, C-224/98 D'Hoop). L-istatus ta' dawk il-persuni li jkunu qed ifittxu x-xogħol għall-ewwel darba attwalment huwa s-suġġett ta' diskussjoni qawwija, peress li dawn ma għandhomx status ta' ħaddiem xi jżommu. Fil-Kawżi C-138/02 Collins u C-22/08 Vatsouras, il-QĠUE sabet li tali ċittadini tal-UE kellhom dritt ta' aċċess ugwali għal benefiċċju finanzjarju intiż biex jiffacilita l-aċċess għas-suq tax-xogħol għal dawk il-persuni li jkunu qed ifittxu x-xogħol; konsegwentement tali benefiċċju ma jistax jitqies bħala "assistenza soċjali" li għalih id-Direttiva 2004/38/KE teskludi l-aċċess. Madankollu, l-Istati Membri jistgħu jirrikjedu li jkun hemm konnessjoni reali bejn il-persuna li tkun qed tfittex xogħol u s-suq tax-xogħol fl-Istat Membru inkwistjoni.

B. Ir-restrizzjonijiet fuq il-libertà ta' moviment

It-Trattat jippermetti li Stat Membru jirrifjuta d-dritt ta' dħul jew residenza lil ċittadin tal-UE għal raġunijiet ta' ordni pubbliku, sigurtà pubblika jew saħħa pubblika. Tali miżuri jridu jkunu bbażati fuq il-kondotta personali tal-individwu kkonċernat, li trid tirrapreżenta theddida gravi u reali bizżejjed għall-interessi fundamentali tal-istat. F'dan ir-rigward, id-Direttiva 2004/38/KE tipprevedi serje ta' garanziji proċedurali.

Skont l-Artikolu 45(4) tat-TFUE, il-moviment liberu tal-ħaddiema ma japplikax għal impjeg fis-settur pubbliku, għalkemm din id-deroga giet interpretata b'mod restrittiv ħafna mill-QĠUE li skontha huma biss dawk il-karigi li jinvolvu l-eżerċizzju tal-awtorità pubblika u r-responsabilità għall-ħarsien tal-interessi generali tal-istat ikkonċernat (pereżempju s-sigurtà interna u esterna tal-istat) li jistgħu jkunu ristretti għaċ-ċittadini tiegħu stess.

Matul perjodu tranzizzjonali wara l-adeżjoni ta' Stati Membri godda, jistgħu jiġu applikati ċerti kundizzjonijiet li jillimitaw il-moviment liberu tal-ħaddiema minn dawn l-Istati Membri lejhom u bejniethom. Bħalissa ma hemm l-ebda perjodu tranzitorju fis-seħħ. L-aħħar restrizzjonijiet fuq il-moviment liberu għal ċittadini Kroati tneħħew fil-1 ta' Lulju 2020.

C. Miżuri biex tithegġeg il-libertà ta' moviment

L-UE għamlet sforzi kbar biex toħloq ambjent li jhegġeg il-mobilità tal-ħaddiema. Dawn jinkludu:

- Riforma tas-sistema għar-rikonoxximent tal-kwalifiki professjonali kompletati fi Stati Membri oħra sabiex il-proċedura tiġi armonizzata u faċilitata. Din tinkludi r-rikonoxximent awtomatiku ta' għadd ta' professjonijiet fis-settur tas-saħħa u tal-periti ([id-Direttiva 2013/55/UE](#) li temenda d-Direttiva 2005/36/KE [2.1.6](#));
- Il-ħruġ ta' Karta Professjonali Ewropea fl-2016 biex tiġi ttestjata proċedura ta' rikonoxximent elettroniku ta' professjonijiet regolati magħżula;
- Il-koordinazzjoni tal-iskemi tas-sigurtà soċjali, inkluża l-portabilità tal-protezzjoni soċjali, permezz tar-[Regolament \(KE\) Nru 883/2004](#) u r-[Regolament ta' implimentazzjoni \(KE\) Nru 987/2009](#), li attwalment qed jiġu riveduti ([2.3.4](#));
- Il-Karta Ewropea tal-Assigurazzjoni tas-Saħħa (2004) bħala prova tal-assigurazzjoni f'konformità mar-[Regolament Nru 883/2004](#), u direttiva dwaril-kura tas-saħħa transkonfinali ([Direttiva 2011/24/UE](#)).
- Titjib fl-akkwist u l-preservazzjoni tad-drittijiet għal pensjoni supplimentari ([id-Direttiva 2014/50/UE](#));
- L-obbligu li jiġu garantiti proċeduri ġudizzjarji li jipprovdu rimedju għall-ħaddiema li jiġu diskriminati u li jiġu nominati korpi li jippromwovu u jimmonitorjaw it-trattament ugwali ([id-Direttiva 2014/54/UE](#)).

L-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (ELA), inizjattiva taħt il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, giet stabbilita fil-31 ta' Lulju 2019. L-għanijiet ewlenin tagħha huma li tiżgura infurzar aħjar tar-regoli tal-UE dwar il-mobilità tal-forza tax-xogħol u l-koordinazzjoni tas-sigurtà soċjali, li tipprovdi servizzi ta' appoġġ għall-ħaddiema mobbli u l-impjegaturi, li tappoġġja l-koordinazzjoni bejn l-Istati Membri fl-infurzar transfruntier, inklużi spezzjonijiet kongunti u medjazzjoni biex jissolva tilwim transfruntier, u li tippromwovi l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri fl-indirizzar tax-xogħol mhux iddikjarat.

L-aġenzija tintegra jew tassorbi diversi inizjattivi Ewropej preċedenti ta' rilevanza għall-mobilità tal-forza tax-xogħol, b'mod partikolari l-portal dwar il-mobilità fix-xogħol,

EURES (Servizzi Ewropej tax-Xogħol), ([2.3.3](#)) u l-pjattaforma Ewropea li tindirizza x-xogħol mhux iddikjarat.

Il-pandemija tal-COVID-19, li laqtet lill-UE kmieni fl-2020, wasslet għal restrizzjonijiet bla precedent fuq il-moviment liberu tal-ħaddiema madwar l-Istati Membri tal-UE, b'mod partikolari bħala riżultat tal-introduzzjoni mill-ġdid tal-kontrolli fil-fruntieri interni. Konsegwentement, il-ħaddiema transfruntiera, staġjonali u stazzjonati esperjenzaw żieda fil-qgħad u kwistjonijiet serji ta' rilokazzjoni. F'Marzu 2020, il-Kummissjoni ħarġet linji gwida dwar l-eżerċizzju tal-moviment liberu tal-ħaddiema matul it-tifqigħa tal-COVID-19, issupplimentati minn linji gwida ulterjuri dwar il-moviment liberu tal-professionisti tas-saħħa u tal-ħaddiema staġjonali f'Mejju u Lulju 2020 rispettivament. Fit-12 ta' Ottubru 2020, il-Kunsill adotta rakkomandazzjoni dwar approċċ koordinat għar-restrizzjoni tal-moviment liberu b'reazzjoni għall-pandemija tal-COVID-19 li fiha dispożizzjonijiet dwar ir-rinunzja tar-rekwiżiti ta' kwarantina għall-ħaddiema essenzjali.

IR-RWOL TAL-PARLAMENT EWROPEW

Il-Parlament Ewropew dejjem enfasizza li l-UE u l-Istati Membri tagħha għandhom jikkoordinaw l-isforzi tagħhom sabiex jipromwovu l-moviment liberu tal-ħaddiema.

[Fir-riżoluzzjoni tiegħu tas-16 ta' Jannar 2014 dwar ir-rispett tad-dritt fundamentali tal-moviment liberu fl-UE](#), il-Parlament fakkar li d-dritt tal-libertà tal-moviment għal raġunijiet ta' xogħol ma għandux jiġi assoċjat mal-abbuż tas-sistemi ta' sigurtà soċjali u fakkar lill-Istati Membri kollha biex iżommu lura milli jieħdu azzjonijiet li jistgħu jaffettwaw id-dritt tal-moviment liberu.

Il-Parlament appoġġja l-istabbiliment tal-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (fir-[riżoluzzjoni legiżlattiva tiegħu tas-16 ta' April 2019](#)). Huwa ppromwova l-ħolqien ta' portal uniku għall-moviment liberu, kif ukoll il-possibilità li l-ELA tipproponi spezzjonijiet kongunti fuq inizjattiva tagħha stess. Barra minn hekk, hija żiedet il-kooperazzjoni fuq ix-xogħol mhux iddikjarat mal-kompiti ewlenin tagħha, u għaldaqstant żgurat li l-Pjattaforma Ewropea li tindirizza x-xogħol mhux iddikjarat (li nħolqot fl-2016 bl-appoġġ qawwi tal-Parlament Ewropew) tkompli l-attivitajiet tagħha.

[Fir-riżoluzzjoni tiegħu tas-17 ta' April 2020 dwar azzjoni koordinata tal-UE biex tikkumbatti l-pandemija tal-COVID-19 u l-konsegwenzi tagħha](#), il-Parlament talab li l-ivvjaġġar transfruntier jibqa' miftuħ għall-ħaddiema staġjonali u transfruntiera, speċjalment f'setturi essenzjali. Fid-19 ta' Ġunju 2020, il-Parlament adotta [riżoluzzjoni dwar il-protezzjoni Ewropea tal-ħaddiema transfruntiera u staġjonali fil-kuntest tal-kriżi tal-COVID-19](#).

Aoife Kennedy / Zahra Boudalaoui-Buresi / Regina Konle-Seidl
11/2020

